



PERNILLE JUHL

Med
en
knivspids
kærlighed

FRØKEN JENSENS LIV

ROMAN GUTKIND



PERNILLE JUHL debuterede som halvtredsårig med en roman inspireret af sin farfars dagbøger fra første verdenskrig. Siden har hun udgivet en række historiske romaner, bl.a. serien *Alt det, der skiller os*, om Dagmar og Johannes og deres efterkommere, som blev en stor læsersucces og modtog hele tre Mofibo Awards. Ud over at være forfatter og foredragsholder arbejder Pernille Juhl som konsulent for fødevareindustrien.

MED EN KNIVSPIDS KÆRLIGHED

En roman om Frøken Jensens liv



Af samme forfatter:

Gråstener-serien:

Vent på mig Marie (bind 1)
Når solen står højest (bind 2)
Efter mørke (bind 3)
Det usagte (bind 4)

Frihed og ære
Marens vilje
Genforening

Helene-serien:

Helenes krig (bind 1)
Helenes befrielse (bind 2)

Alt det, der skiller os:

Dagmar & Johannes (bind 1)
Sara & August (bind 2)
Mathilde & Andreas (bind 3)

En tid, et sted:

Mod daggry (bind 1)
Den sandhed du vælger (bind 2)

De uendelige år

PERNILLE JUHL

Med en knivspids kærlighed

En roman om Frøken Jensens liv

ROMAN

Gutkind

Med en knivspids kærlighed
© Pernille Juhl og Gutkind Forlag A/S, København 2025
1. udgave, 1. oplag, 2025
Omslag: © Alette Bertelsen
Sat med Palatino Linotype hos Geethik Technologies
og trykt hos ScandBook EU
info@gutkind.dk
ISBN 978-87-434-1171-0

Enhver kopiering fra denne bog må kun ske efter reglerne i lov
om ophavsret af 14. juni 1995 med senere ændringer.



Gutkind Forlag · Læderstræde 9, 1. · DK-1201 København K
gutkind.dk ·  gutkindforlag ·  gutkind_forlag

Forord

Det var passionen for mad, der i 1901 fik Kirstine Marie Jensen til at udgive alle de opskrifter, hun havde samlet gennem årene som husholderske. Projektet havde hun arbejdet på i tre år. Hendes ambition var først og fremmest at udbrede kendskabet til madlavning, gøre madlavning enklere og sætte fokus på økonomisk husholdning. Det var i begyndelsen af et nyt århundrede, hvor industrialiseringen for alvor var begyndt at sætte sit præg på Danmark. En ny tid, der også havde betydning for kvinderne og deres rolle i samfundet. I Frøken Jensens Kogebog kunne de pressede kvinder få hjælp til at skabe sunde og velsmagende retter på kortere tid og samtidig få budgettet til at hænge sammen.

I kogebogens forord formulerer hun det selv på følgende måde: *Det, jeg i nærværende Værk har haft for Øje, er: at skaffe sig en rig Afveksling i den daglige Levemaade ved en billig og letfattelig Fremgangsmaade.*

Frem til sin død i 1923 opdaterede hun løbende kogebogen, der på det tidspunkt var udkommet i 27 oplag. I dag kan vi kalde hende fremsynet, fordi hun var optaget af bæredygtighed. Allerede ved kogebogens tilblivelse var hun meget fokuseret på at anvende sæsonens råvarer samt på at reducere madspild.

Kirstine Marie Jensen havde næppe forestillet sig, at *Frøken Jensens Kogebog* skulle blive så populær, som den blev. Ind til dato er bogen solgt i mere end en million eksemplarer, og den er stadig aktuel. Forlaget Gyldendal udgiver med mellemrum en ny udgave af kogebogen, som indeholder en blanding af gamle og nye opskrifter, og det er stadig populært. På den baggrund må frøken Jensen betegnes som en af Danmarks mest succesfulde kogebogsforfattere nogensinde.

I september 2024 oplyste boghandlerkæden Bog & idé til DR Nyheder, at de har øget omsætningen på *Frøken Jensens Kogebog* (i alle udgaver) med 70 procent de seneste 12 måneder. Boghandlen tilskriver det "betydeligt" større salg til kampagner.

Også i 2024 blev der sat et teaterstykke 'Frøken Jensens Kogebog' op på Randers Teater. Stykket blev opført i en måned og var meget populært.

Ud over arbejdet med sine succesfulde kogebøger var frøken Jensen også madskribent i henholdsvis *Politiken* og *Hjemmet*, og hun var en dygtig forretningskvinde, der også tjente penge på fødevarereklamer og produktion af egne produkter. Alligevel fortsatte hun med at arbejde som husholderske hele livet.

Da mit forlag forelagde mig ideen om bogen om frøken Jensen, blev jeg grebet af tanken og gav mig straks i kast med projektet. Frøken Jensen var en foregangskvinde, da hun levede, og i dag er hun blevet et ikon. Stort set alle ved, hvem vi taler om, men der er ikke mange, der kender til hendes liv. Det vil jeg gerne råde bod på med denne bog.

Det var været en fornøjelse at gå tilbage i tiden og lære dette prægtige menneske at kende, og jeg håber, du har lyst til at være med på rejsen.

En sidste bemærkning, inden du giver dig i kast med bogen: Dette er en biografisk roman, det vil sige, at jeg via detektivarbejde og hjælp fra gode kilder (se bag i bogen) har fået

kortlagt mangt og meget om Kirstine Marie Jensens liv, men der er også meget, vi ikke ved noget om, især når det gælder hendes følelses- og privatliv. Det betyder, at nærværende bog er en blanding af fiktion og fakta. Jeg har gjort mit bedste for at være tro mod virkeligheden, men det er også en fortælling om Kirstines liv, som det kunne have været.

God læselyst!

DEL I

Kapitel 1

1880

"Jeg kondolerer." Advokat Schmidt stod med hovedet bøjet i respekt. Han holdt sin høje, sorte hat mellem hænderne og så for en gang skyld ydmyg ud.

"Tak." Kirstine kniktede.

"Tak for Deres omsorg," sagde fru Alma Bjerring Nielsen. Kirstine tænkte, at ordet omsorg lød helt forkert i hendes mund. I hendes hoved hed hendes plejemor aldrig andet end Hejren. Og Hejren anede ikke, hvad ordet indebar.

Kort efter satte begravelsesfølget i gang. Kirstine og Hejren var blandt de forreste, og de gik med tunge skridt efter den hestetrukne ligvogn. Selvom hestene var sorte, bar de sorte dækkener, som om også de var iklædt sørgedragt. Også Hejren og Kirstine var klædt i sort, og de bar sorte hatte med slør for ansigtet. Bag dem gik et langt følge. Købmand Nielsen havde været en anset forretningsmand i byen. Havde besiddet flere vigtige bestyrelsesposter og haft forståelse for folk i små kår. De ubemidlede havde fået kredit, til de fik udleveret den næste lønningspose. Den slags skulle nok være slut, nu Hejren havde overtaget købmandsgården.

Selv vejret gav Bjerring Nielsen ære. De sidste dages forårs-regn var erstattet af en strålende sol, som bagte gennem det

sorte tøj. Det passede til den afdødes forkærlighed for maj månedets omskiftelige vejr.

Det var rørende, at hendes plejefar og gudfar havde været så afholdt. At så mange mennesker fra Randers fulgte ham til det sidste. Kirstine bed sig i læben for ikke at begynde at græde igen. Hver gang hun så på den blomstersmykkede kiste, kom hun til at tænke på hans afsjælede legeme, som to koner i nabolaget havde gjort i stand. De havde vasket den døde krop. Havde lagt mønter på øjenlågene for at holde dem nede og lagt en salmebog under hagen for at holde munden lukket.

Det var alt sammen noget, hun kun alt for godt kendte til fra tidligere dødsfald.

Umiddelbart efter sin død var hendes plejefar blevet placeret på et leje af rughalm med et stort lagen over, som igen lå på en dør, der var lagt på to bukke. Og sådan lå han i storstuen nogle dage, indtil han blev flyttet over i kisten. Kvinderne, som man kaldte ligvaskere, havde placeret halmkors på hans bryst, på maven og ved fødderne. De sagde, at det virkede som beskyttelse. Var det mod onde ånder? Det havde de aldrig forklaret.

Kirstine havde taget en dyb indånding, før hun trykkede håndtaget på døren til storstuen ned første gang. Hun var bange for det syn, der ventede hende. Lige bag hende kom kokkepigen Gudrun, som kendte alt til ritualer og forklaringer på, hvorfor man gjorde det ene og det andet. Foran dem lå plejefaren voksbleg med hænderne foldet på brystet. Han så indskrumpen ud, som var hans ellers så store korpus svundet ind, da livet havde forladt ham.

Nætterne inden begravelsen havde været de sværeste. Kirstine havde ligget vågen i adskillige timer. Der var noget uhyggeligt over at vide, at der lå et lig i storstuen.

Nu var den døde imidlertid flyttet op på ligvognen foran hende. Målet var Sct. Mortens Kirke. Byens største og fineste.

Kirken, hvor hun havde været til mange gudstjenester med sine plejeforældre. Hun huskede, at plejefaren en gang havde sagt: "Bemærk Kirstine, selvom folk siger, at vi ingen domkirke har i Randers, synes jeg, at det er en sandhed med modifikationer. Sct. Mortens Kirke er noget helt særligt. Den er bygget i slutningen af 1500-tallet som erstatning for en tidligere middelalderlig kirke af samme navn, og det er en usædvanlig smuk gotisk bygning, som vi kan være stolte af."

Tårerne løb over, da Kirstine mindedes, hvordan han havde sagt: "Der skal jeg begraves engang."

Til det havde hun svaret: "Det er jo først om hundrede år."

Den profeti var naturligvis urealistisk. Men at det skulle ske så få år efter, var stadig umulig at forstå.

De nåede kirken, og hestene standsede. Kirstine betragtede de røde sten og tænkte på sin stedfars begejstring ikke kun for kirken, men for mange ting.

"Vi skal ind i kirken nu. Går du og sover?" Hejrens stemme fik Kirstine tilbage til virkeligheden, og hun mærkede et hårdt skub i ryggen.

Der var et pres bagfra. Det myldrede med mennesker, og selv sideskibene ville blive fyldt op, så meget kunne hun da se, når hun skævede bagud.

Hejren trak hende med op mod første række, og det føltes som et forhindringsløb mellem de mange blomsterbuketter og kranse, der var lagt frem på midtergangen. Undervejs nikkede de til adskillige kendte ansigter, og de gjorde holdt, hver gang en borger fra byen eller en bekendt ønskede at kondolere eller give købmanden et par velmenende ord med på vejen. Hun genkendte en del af ansigterne, men det hele flød sammen.

Orglet spillede højt og dramatisk, og derefter sang de *Op, al den ting, som Gud har gjort*.

"Lad os alle bede." Præsten så ud over den fyldte kirkesal, og da alle de andre rejste sig, fulgte Kirstine mekanisk med.

Efter bønnen gik præsten helt frem til den hvide kiste og begyndte sin tale om en af byens vigtige mænd, købmand Bjerring Nielsen, der havde været et prægtigt menneske. Hun hørte brudstykker om hans formandskaber i diverse foreninger og hans initiativer til velgørenhed. Der blev sagt, at det var et tab for Randers. Og så gik præsten over til at tale om det kristne håb om opstandelsen.

Imens sad Kirstine som forstenet. Det var uvirkeligt, at hun aldrig mere ville tale med sin plejefar. Aldrig mere ville hun kunne få et råd. Der var ingen at tale med om hendes fremtid. Ingen til at beskytte hende mod Hejrens uberegnelige udfald og kulde.

At to så forskellige mennesker havde valgt at gifte sig med hinanden, havde altid været hende en gåde.

Selv ville hun huske købmanden for hans omsorg for hende og hans joviale væsen og gode humør. For hans inspirerende energi og selvopfundne læresætninger. En af dem gik gennem hendes hoved: *Stil og et selvsikkert smil gør hele forskellen.*

Som afslutning på begravelsen sang de *Altid frejdig, når du går*, og hun måtte tage sig sammen for ikke at hulke.

Mindesammenkomsten foregik på købmandsgården. I storstuen var der dækket ved alle mulige sofagrupper og mindre borde. Rummet blev hurtigt fyldt med gæster, og alt, hvad Kirstine kunne tænke på, var, at hendes plejefar for få timer siden havde ligget i kisten i selv samme stue. Han var alle steder i rummet, og hun kunne næsten ikke få luft.

Folk gik rundt og talte med hinanden. Mange kendte hun ikke. De sagde alle sammen noget om en pragtfuld mand og en masse andre floskler. De kendte ham ikke rigtigt, ikke, som hun

gjorde. Det betød ingenting. Det ville ikke bringe ham tilbage. Hejren gik rundt som en anden dronning, der nu havde overtaget hele kongeriget. Hun svælgede i medynk. Det gjorde Kirstine rasende.

Hun fik skænket kaffe i en kop, og øjeblikket efter havde fru Toftegaard slået klørne i hende. Og hendes mund løb over med ord, som det var umuligt for Kirstine at få mening med.

Hun overvejede, hvor hun skulle gøre af sig selv. Normalt elskede hun at bruge hvert et ledigt minut til at hjælpe kokkepigen Gudrun i køkkenet. Der var en særlig stemning i et køkken. Man talte godt, mens man arbejdede. Der fandtes ikke noget bedre end madlavning. Det havde hun været engageret i, siden hun var ganske lille, og hendes forældre stadig havde haft værtshuset. Der var noget trygt og godt ved et køkken.

På vej til køkkenet skiftede hun retning og gik ind i herreværelset. Her tog hun en dyb indånding og nød lugten af tobak og læder. Det var duften af hendes plejefar. Hendes hjerte bankede hurtigere, da hun satte sig i en af de to lænestole og tog den sorte konge op fra skakspillet. Det var hans farve. Hans konge.

Hun knugede den i hånden, mens øjnene flød over.

"Hvorfor vidste jeg præcis, hvor jeg kunne finde dig?" Det gav et sæt i Kirstine, da Hejrens skarpe stemme fyldte rummet.

"Her sidder du og har ondt af dig selv! Som om det var dig, der har mistet. Det er mig, der nu er alene, men det er du fløjtende ligeglad ..." Stemmelejet ændrede sig til selvmedlidenhed. "Er du klar over, hvordan det er at skulle håndtere alle de mennesker, når ikke engang min plejedatter støtter mig? Vær venlig straks at komme tilbage. Behøver jeg at minde dig om, at uden os var du ingenting. Uden os var du havnet på fattiggården. Og ved du hvad, det har jeg ønsket mig adskillige gange. Hvis ikke Bjerring Nielsen havde insisteret, var du aldrig blevet plejedatter her."

Kirstine rejste sig. Det var umuligt at forstå, hvordan afgrunden mellem dem kunne være blevet så dyb.

Følelsen af at være blevet forladt blev endnu en gang overvældende, og en ny sætning begyndte at banke i hendes hoved: Du må væk herfra. Væk fra Randers og ikke mindst væk fra Hejren.



"De må altså give mig opskriften på den pragtfulde suppe," sagde fru Strand, mens både hun og Melchior baksede med at få hende i sommerfrakken.

"Jeg skal sørge for, at De får den." Kristine smilede, mens hun prøvede at fortrænge tanken om det oprydningsarbejde, der ventede i både stuerne og køkkenet. Hun havde givet Laura fri klokken 23, og nu var klokken over et. Hun havde mest lyst til at vakle i seng. Turde slet ikke tænke på, hvad tid Lille-Lalle stod op.

"Jeg skulle vist ikke have drukket den sidste cognac," sagde Melchior, da døren endelig blev lukket efter gæsterne.

"Næh, det skulle De vist ikke."

*Frøken Jensen er et navn, de fleste af os kender.
Men de færreste ved, at der gemmer sig en virkelig
kvinde bag Danmarks mest solgte kogebog:*

KIRSTINE MARIE JENSEN blev født som krodatter i 1858 i Randers. Hun blev forældreløs allerede som syvårig.

Det lykkedes hende at få en uddannelse, på Natalie Zahles nye husholdningsskole, men det var først, da hun i en alder af 33 år blev husbestyrerinde for enkemanden Jørgen Melchior, at hun for alvor fandt sit kald.

Her blev hun del af et farverigt og muntert hjem, hvor man tog sig kærligt af de fem børn, elskede at gå i teater, og hvor der hver søndag blev holdt åbent hus for venner og familie. Her blev der snakket, sunget, spillet og spist. Og når Frøken Jensen stod i køkkenet, spiste man formidabelt. Rygtet spredtes, og i 1901 udgav hun sin første kogebog. Den blev en succes med det samme.

Men hvem var hun, den ugifte kvinde, der kom fra trange kår og klarede sig stik mod alle odds? Og hvorfor fortsatte hun som husbestyrerinde hos Melchior indtil sin død, også længe efter hun kunne leve af sine kogebøger? Det giver Pernille Juhl et bud på i sin medrivende, varme fiktionshistorie.

